

تاریخچه‌ی سازمان عفو بین‌الملل

مجله‌ی
پژوهشی

مصاحبه‌ی میانگ طاهری با خام وانیفسکی
یکی از مسئولان سازمان عفو بین‌المللی (AI)

طاهری: از این که وقتتان را برای خوانندگان ایرانی صرف می‌کنید، متشکرم.

وانیفسکی: روزتان بخیر.

طاهری: لطفاً اهداف سازمان عفو بین‌الملل را برای ما تشریح کنید.

وانیفسکی: من مایلم با تاریخچه‌ی سازمان عفو بین‌الملل سختم را آغاز کنم. این تاریخچه از سال ۱۹۶۱ آغاز می‌شود، یعنی زمانی که پیتر وینزن با مترو و اتوبوس به محل کار خود می‌رفت و در آن جا زمان زیادی برای مطالعه‌ی روزنامه‌ها داشت. او وکیل بود. در نتیجه‌ی این مطالعات به این نتیجه رسید که علی‌رغم اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر که در سال ۱۹۴۸ انتشار یافت هنوز کشورهای بسیاری یافت می‌شوند که در آن‌ها حقوق بشر نقض می‌شود. او با خود اندیشید که این وضعیت نباید ادامه یابد و تصمیم گرفت به اقدامی علیه این وضعیت دست بزند. او در ابتدا در اندیشه‌ی عملی بود که برای یکبار انجام شود وی دست به جمع‌آوری اطلاعات زد تا نامه‌هایی برای سران حکومت‌ها ارسال کند و از آنان بخواهد تا در جهت بهبود حقوق انسان‌ها اقدام کنند. از این اقدام او عده‌ی بسیار زیادی نه فقط در انگلستان بل که در آلمان و دیگر کشورهای اروپایی و آمریکا و در مراحل بعد در سراسر جهان حمایت کردند به این ترتیب سازمان عفو بین‌الملل متولد شد.

طاهری: این سازمان چه اهدافی دارد؟

وانیفسکی: اهداف آن در طی سال‌ها دچار تغییراتی شده است. در آغاز فقط در زمینه‌ی رعایت حقوق سیاسی و آزادی بیان، عقیده فعالیت می‌کرد و به محض نقض این حقوق در کشوری این سازمان با بسیج افکار عمومی و نوشتن نامه به سران و مسئولان حکومتی آن کشور در این مورد اقدام می‌کرد. این سازمان خواهان آزادی همه‌ی زندانیان سیاسی در جهان است که خشونت مرتکب نشده‌اند. در صورتی هم که این زندانیان خشونت (مانند خشونت در تظاهرات) به کار برده باشند، سازمان ما خواهان محاکمه‌ی عادلانه‌ی آن‌هاست. اما در این اواخر سازمان ما هر چه بیش‌تر در این باره می‌اندیشد که چگونه باید با جنگ‌ها برخورد کند یا با خشونت درون خانواده چه باید کرد؟

طاهری: لطفاً کمی بیش‌تر در مورد درخواست لغو حکم اعدام برای ما توضیح دهید. شما چه راه حلی برای کشورهای که با مشکل قاچاق مواد مخدر روبرو هستند دارید و با جنایتکاران بزرگ درگیر در این کار چگونه برخوردی باید صورت گیرد؟ شما چه گزینه‌ای را برای این منظور پیشنهاد می‌کنید؟

وانیفسکی: در اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر که همه‌ی کشورها آن را مورد تأیید قرار داده‌اند حق زندگی برای انسان‌ها و نیز ضرورت جلوگیری از اعمال فجیع ثبت شده است. ما صدور و اجزای حکم اعدام را رد می‌کنیم زیرا از یک سو حکم اعدام سرنوشتی غیرقابل تغییر را برای محکوم رقم می‌زند. و از سوی دیگر اعدام عملی سعادتمند است. می‌توان از حیث ابد به سان راه حل استفاده کرد. تا اگر در صدور حکم و تشخیص جرم خطایی رخ داده باشد و بعدها مشخص شود امکان اصلاح آن وجود داشته باشد. نباید فراموش کرد که به هر حال حکم اعدام اقدامی است علیه زندگی و ما باید حافظان زندگی باشیم. به گمان ما با اجرای حکم اعدام نمی‌توان مشکلات جامعه را حل کرد و حکومت‌ها باید به جای اجرای حکم اعدام به از میان بردن غلظت پیدایی جرم بپردازند. سازمان ما همیشه برای بحث در این مورد آماده است. با اجرای چنین احکامی به هیچ رو از تعداد قاچاقچیان کاسته نخواهد شد. سیاست ترساندن راه پیشگیری از اعمال تبهکارانه نیست.

طاهری: روابط شما با دولت‌ها چگونه است. چرا گروه‌های کاری شما با کشورهای که در آن فعالیت می‌کنید درباره‌ی نقض حقوق بشر در همان کشورها سخنی نمی‌گویند؟

وانیفسکی: وقتی که اطلاعات ما در موردی تکمیل شد، آن‌گاه ما به مسئولان کشورهای گوناگون و نیز نه مطبوعات و رادیو تلویزیون‌های آن‌ها مراجعه می‌کنیم و می‌خواهیم تا این اطلاعات را به شکل‌های مناسب در اختیار افکار عمومی قرار دهند. در مورد سیاستمداران از آن‌ها می‌خواهیم که در گفتگوهای دیپلماتیک این‌گونه مسائل را نیز مطرح کنند. ما از همان آغاز فعالیت تصمیم گرفتیم که اگر گروهی در کشوری فعالیت می‌کند، از اظهار نظر درباره‌ی نقض حقوق بشر در

همان کشور خودداری کند. به عنوان مثال، اگر زندانی سیاسی‌ای در کشور آلمان وجود دارد. گروه‌های کاری در آلمان حق اظهار نظر درباره‌ی او را ندارند ولی گروه‌های کاری در کشورهای دیگر می‌توانند این مسئله را مطرح کنند. به این ترتیب ما کوشیدیم از وارد شدن به هر گونه دعوی سیاسی خودداری کنیم. از سوی دیگر، این کار وسیله‌ای است برای حفظ اعضاء و هوادارانمان در بسیاری از کشورهای آسیایی و آفریقایی که اگر شهروندانمان به مخالفت با نقض حقوق انسانی برخیزند. خود دچار عواقب ناگواری خواهند شد. در ضمن، این اقدام به ایجاد و گسترش روحیه‌ی همبستگی جهانی و بین‌المللی نیز کمک می‌کند.

طاهری: در دوران استعمار بسیاری از انسان‌های خیرخواه اروپایی با وجود این که خواست‌هایی انسانی داشتند به ابزار دست استعمارگران تبدیل شدند.

آنان خواهان تمدن کردن انسان‌های عقب‌مانده و مسیحی کردن انسان‌های بت‌پرست و بی‌دین بودند. بسیاری از آنان حتا دست به فداکاری‌هایی زدند و از زندگی آسوده چشم پوشیدند؛ اما، در عمل همه‌ی آنان به ابزار دست قدرت‌های استعماری تبدیل شدند.

سازمانی چون شما (عفو بین‌الملل) چگونه می‌خواهد از تبدیل شدن این احساسات بشر دوستانه به ابزاری برای قدرتمندان کشورهای صنعتی جلوگیری کند. چه راه حلی برای جلوگیری از سود استفاده کشورهای صنعتی در به بند کشیدن کشورهای جهان سوم به بهانه‌ی نقض حقوق بشر ارائه دهید؟

وانیفسکی: در گذشته وقتی که هنوز دو بلوک شرق و غرب وجود داشت همیشه سعی می‌کردیم که توازی ما بین شرق و غرب و کشورهای جهان سوم برقرار کنیم؛ به این معنی که یک گروه درباره‌ی نقض حقوق بشر در شرق و دیگری در غرب و سومی در کشورهای آسیا و آفریقا فعالیت می‌کرد. تا به همگان نشان دهیم که ما بدون جهت‌گیری سیاسی مسائل را مطرح می‌کنیم. این دیگر برای همگان مسئله‌ای جا افتاده است.

شما اگر به گزارش سالانه ما نگاه کنید خواهید دید که در مورد همه کشورهای، اعم از کشورهای صنعتی یا آسیایی و

ما مهم‌ترین عامل بوده است و ما توانستیم جان بسیاری از انسان‌ها را از مرگ نجات دهیم.

طاهری: یکی از مواردی که شما در زمینه آن فعالیت می‌کنید و برای ایرانیان تقریباً ناشناخته است مسئله ختنه زنان است. می‌توانید در این مورد بیش‌تر برای ما توضیح دهید.

وایتفیسکی: کار در این حوزه برای ما کاملاً جدید است. این مسوود پیش‌تر در کشورهای افریقای دیده می‌شود. موضوع بر سر این است که آلت تناسلی زنان به شکل بسیار وحشیانه‌ای بریده می‌شود. ما در سال گذشته یک نمایشگاه عکس در این مورد بر پا کردیم. تحقیقات ما نشان می‌دهد

که بیش از ۱۰۰ زنانی که این جراحی در مورد آنان اجرا می‌شود تمام عمر عوارض آن را در فویش می‌کشند. البته اگر اصولاً بتوان چنین جنس را به حساب آورد چون این اعمال نه در بیمارستان‌ها و نه دست پزشکان بل که به دست زنان مسترز خانواده یا قبیله و با ابراری کاملاً انحصاری مانند چاقو و تیغ انجام می‌گیرد. زنان ناراضح‌های صحنی و روحی ناشی از آن را نیز با خود حمل می‌کنند. زیرا آلت تناسلی زبانه هرگز حالت طبیعی خود را به دست نمی‌آورد و در مواردی زاریان با دردهای جانکاه و حتی مرگ همراه است. گاهی نیز به علت تنگی مجرای دفع ادرار با مشکل همراه می‌شود.

طاهری: در پستان‌ها اگر ساییدگی‌ها را با پستانگان ایرانی در میان بنگاریم می‌توانید از این فرصت استفاده کنید.

وایتفیسکی: بنده من مایلم قبل از هر چیز از این امکانی که به من داده شد تا با خوانندگان شما سخن بگویم تشکر کنم. من با همچنان بسیار به آینده می‌نگرم. در انتظار روزی هستم که جهانی خلق از جنگ که در آن حقوق انسان‌ها را هر چند رعایت نموده داشته باشیم. امروز با وجود گذشت بیش از ۵۰ سال از انتشار بیابانه حقوق بشر که خود حاصل دو جنگ خاندان‌سوز جهانی بوده است، متأسفانه هنوز از اجرای کامل آن بسیار به دور هستیم.

طاهری: خانم وایتفیسکی از شما بسیار متشکرم. **وایتفیسکی:** من هم از شما تشکر می‌کنم.

پانویس:

۱- یک ماه پس از این مصاحبه سازمان عفو بین‌الملل (IBF) حمله به یوگسلاوی را نقض حقوق بشر اعلام کرد. اما سازمان دیده‌بان حقوق بشر آن را تأیید نکرد.

حقوق بشر در سال ۱۹۹۸ پیش از هر چیز به این جهت تصویب شد که دیگر جنگی آغاز نشود و اگر همعی کشورها این اصول را رعایت کنند اصولاً دیگر جنگی آغاز نمی‌شود.

در مورد تعیین مرز دقیقی میان حقوق خلق‌ها و حقوق انسان‌ها اکنون من نمی‌توانم تعریف جاسی ارائه بدهم. اما وقتی که به قوانین کشور خودمان، آلمان، نگاه می‌کنم طبق این قوانین تضمین حقوق بشر فقط در مورد شهروندان آلمانی مصداقاً پیدا می‌کنم و بدین ترتیب بسیار محدود است. اما اصل رعایت حقوق بشر یک اصل جهانی است.

طاهری: چه روش‌ها را برای پیش‌برد اهداف خود به کار می‌برید؟

وایتفیسکی: در درجه‌ی نخست می‌گوئیم تا به اطلاعات دست اولی را به دست آوریم. این اطلاعات را به گروه‌های پایه گردآوری می‌کنند. بدین ترتیب منابع اطلاعاتی ما کاملاً مستقل است و به هیچ جریان و گروهی وابسته نیست. از این اطلاعات مورد‌های خاصی که مهم‌تر است به صورت مورد‌های معین استخراج می‌شود. (مثلاً لو حکم اعلام کرد رزنامی سیاسی معین در کشور معین) دیگران نظیفه گروه‌های پایه است که اقدام‌های لازم را با توجه به امکانات خود انجام دهند. این اقدام‌ها به صورت نوشتن نامه یا کارت پستال و یا فاکس به مقامات کشور مربوطه و یا به صورت مصادحه روزنامه‌ها و رادیو تلویزیون‌ها و با نظاره‌ها خیابانی و یا ... است.

طاهری: و چه موفقیت‌هایی تاکنون داشته‌اید؟ آیا می‌توانید بیانی از موفقیت‌هایتان ارائه دهید؟

وایتفیسکی: (با خنده) راستش پاسخ به این سوال بسیار مشکل است. زیرا هیچ وقت نمی‌توان با قطعیت گفت که چرا یک زمانی سیاسی در یک کشور آزاد می‌شود و یا چرا وضعیت حقوق بشر در فلان کشور اندکی بهبود می‌یابد. مطمئناً در این موارد پدیده‌های فراوانی مؤثر است. اما، مطمئناً در بسیاری موارد یکی از این پدیده‌ها سازمان ماست و در مواردی هم فعالیت‌های

افریقای و یا اروپایی و آمریکایی بررسی انجام شده است. متأسفانه اعمال ناقض حقوق بشر در همه‌جا انجام می‌گیرد. این اکنون جقدر مسئله حقوق بشر مورد مسوود است. استفاده کشور‌های صنعتی قرار می‌گیرد تا بدین وسیله منافع اقتصادی خود را به پیش ببرند. قبل از هر چیز پدیده‌های جدید است. تا نو سه سال پیش مسئله حقوق بشر به هیچ عنوان از زبان سیاستمداران مطرح و خارج نمی‌شد. اولین بار این مسئله در جنگ خلیج (امریکا و عراق) تیریه کردید که اطلاعات سازمان جهانی حقوق بشر مورد استفاده قرار گرفت تا حمله به عراق توجیه شود. این یک وضعیت جدید جهانی است. این مطلب هم‌اکنون به شدت و به گونه‌ای بسیار داغ مورد بحث ماست که چگونه برخوردی با این پدیده داشته باشیم (۱)

و چه باید بکنیم تا از خودمان به گونه‌ای دفاع کنیم که استفاده ابزاری از ما نشود. از سوی دیگر، در چنین وضعیت بحرانی باید مواظب باشیم که اطلاعات دریافتی صحیح باشد؛ چرا که در باره‌ای از موارد نمی‌توانیم که چه کسی در پشت بخش باره‌ای از اطلاعات قرار دارد و چه اهدافی را دنبال می‌کند. به هر حال، ما با تمام توان می‌گوئیم تا از ما سوء استفاده نشود و عملکردهایمان سرافرا در خند به انسان‌ها باشد. یک مثال از این طرف اقدام‌های مستندی در سراسر جهان است که در مورد نقض حقوق بشر در آمریکا یعنی کشوری که بیش‌ترین داعیه‌ی حمایت از حقوق بشر را در درونجام دادیم از جمله خواجهان لو حکم اعلام کرد که بسیار شدید.

طاهری: من مایلم به این سوال بازگردم که مرز میان حقوق بشر و حقوق خلق‌ها چیست و این‌ها وقتی کشور‌های صنعتی به نام حقوق بشر سلاح‌های رادیواکتیو (در عراق و یوگسلاوی) به کار می‌برند، آیا این اقدام ضمن نقض حقوق خلق‌ها، به معنای نقض حقوق بشر نیست؟

وایتفیسکی: سازمان عفو بین‌الملل در مورد جنگ اصولاً موضع‌گیری نمی‌کند. البته من نمی‌توانم گفت هر جنگی نقض حقوق انسان‌ها است. اما وقتی که جنگی آغاز شد ما دیگر کاری از دستمان ساخته نمی‌توانیم. اصول